

Til
høyringspartane

Sogndal, 5. mars 2020

OPPSTART AV PRIVAT DETALJPLANARBEIDE FOR BESØKSSENTER FOR ORNES STAVKYRKJE

I medhald av Plan- og bygningslova §12.8, varslar Arkitektkontoret 4B med dette om oppstart av detaljreguleringsarbeide for besøkssenter for Urnes stavkyrkje med parkeringsanlegg.

Forslagsstiller for planen er Fortidsminneforeningen ved generalsekretær Ola Fjeldheim. Adresse: Dronningens gate 11, 0152 Oslo. Post@fortidsminneforeningen.no.

Planområdet si avgrensing og planen sitt innhald går fram av planinitiativet. Gjennomgang av forskrift om konsekvensutgreiing har konkludert med at det ikkje er nødvendig med konsekvensutgreiing av tiltaket.

Innspel skal sendast post@arkitektkontoret4b.no eller Arkitektkontoret 4B, Trolladalen 30, 6856 Sogndal innan 28.03.2020.

PLANINITIATIVET

Planinitiativet er utforma i medhald av *Forskrift om behandling av private forslag til detaljregulering etter plan- og bygningsloven, § 1. Krav til planinitiativet, punkt a)-l)*.

a) Føremålet med planen

Føremålet med planen er å legge til rette for eit verdsarvsenter for Urnes Stavkyrkje. Verdsarvsenteret skal formidle kunnskap om og legge til rette for ei bærekraftig forvaltning av verdsarven Urnes som tek omsyn til lokalsamfunnet sine behov og medverkar til lokal verdiskaping/næringsutvikling. Senteret skal dempe den negative påverknad som dei besøkande har på lokalsamfunn og verdsarvstaden, ved at trafikken opp til stavkyrkja og klyngetunet vert styrt og avgrensa. Besøkssenteret skal betre tryggleiken for stavkyrkja.

b) Planområdet og eventuelle verknader utanfor planområdet

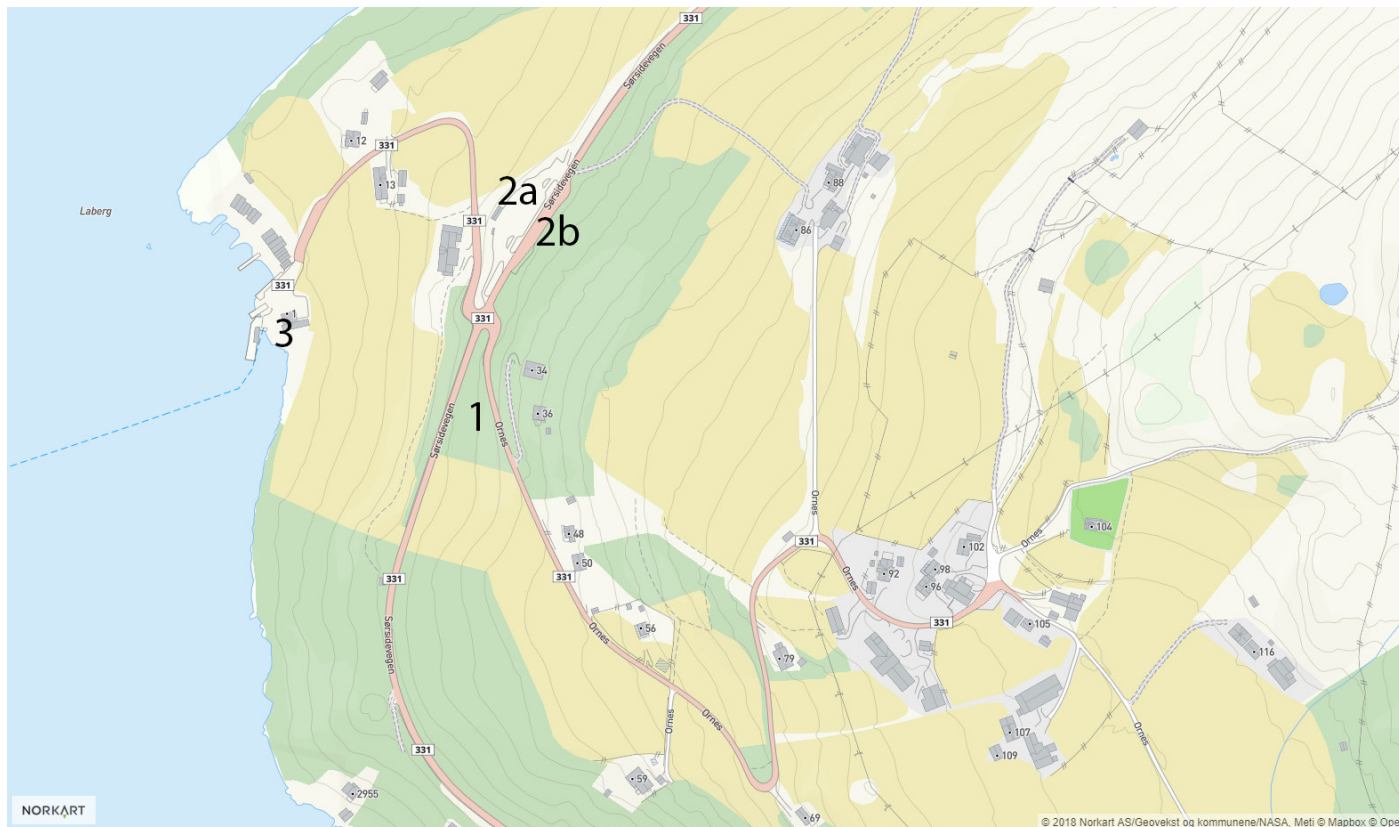
Planområdet ligg på begge sider av fylkesveg 5637, som går mellom Skjolden og Ornes. Her kryssar vegen mellom ferjeleiet og stavkyrkja fylkesvegen. Planområdet er på omlag 13,75 mål og omfattar det eksisterande parkeringsanlegget og arealet der besøkscenteret skal ligge. Då trafikkavvikling er ein vesentleg del av planarbeidet, er vegarealet tatt med. Det er og tatt med nødvendig areale langs vegane for å sikre trygg ferdsel mellom parkeringsplass og besøkscenter, og i tillegg moglieit til trygg ferdsel gjennom området mellom ferjeleiet og stavkyrkja. Det er ikkje ønskeleg å legge opp til større parkeringsareale for dei besøkjande utover HC-parkering, men området må ha plass til varelevering og til alternativ transport opp til stavkyrkja med minibuss, traktor med tilhengar, eller liknande.

Planarbeidet skal avklare moglieita for å avgrense trafikken opp til stavkyrkja til lokaltrafikk. Det er difor nødvendig å vurdere korleis busstrafikken skal organiserast innanfor planområdet, på same tid som busstrafikken må sjåast i ein større samanheng. Luster kommune har ei trafikkanalyse under utarbeiding og planarbeidet vil ta den inn som ein del av grunnlaget. Planarbeidet vil avklare moglieitene for alternativ transport opp til stavkyrkja for besøkjande som ikkje har moglieit for å gå sjølv.

Det vart sommaren 2018 gjennomført ei tomteanalyse av fire ulike tomter (alternativ 1, 2a, 2b og 3) som var peika ut av ei forprosjektgruppe samansett av Fortidsminneforeningen, Luster kommune, Fylkeskommunen og bygdelaget på Sørsida. Tomteanalysen konkluderte med at det aktuelle planområdet (alternativ 1 på kartet) var best egna med omsyn til trafikkavvikling, besøksopplevinga, logistikk, landskapsverknad, geologi/grunn, jordvern og samspel med kulturlandskapet.

c) Planlagt bebyggelse, anlegg og andre tiltak

Detaljplanen skal legge til rette for eit besøkssenter som skal innehalde utstillingsareale, forsamlingslokale, verkstader for gamle handtverksteknikkar, kafe, salslokale for lokale produkt og kontorarbeidsplassar for fast tilsette og for gjester.

Detaljplanen skal legge til rette for vidare bruk av parkeringsplassen for personbilar og buss. Det vil ikkje bli lagt til rette for bubilparkering. Detaljplanen vil legge til rette for trygt samband mellom parkeringsplass og besøkssenter og, og for gåande mellom fergekaia og stavkyrkja.

Det skal setjast av eit visningsareale til jordbruksdrift, til dømes frukthage og bærhage.

Det skal setjast av eit areale for deponering av overskotsmassar.

d) Utbyggingsvolum og byggehøgder

Detaljplanen skal legge til rette for ein bygning med eit BRA på omlag 800 m². Arealet kan fordelast på fleire plan. Bygningen kan vere heilt eller delvis under bakken. Detaljplanarbeidet vil sjå utbyggingsvolum og byggehøgder i samanheng med andre bygningar i området. Detaljplanarbeidet skal avklare om det må setjast ei maks kotehøgde for bygningar.

Det er ikkje ønskeleg å auke storleiken på eksisterande fylling ved eksisterande parkeringsanlegg, med mindre mindre endringar opnar opp for ei meir effektiv utnytting av parkeringsarealet.

e) Funksjonell og miljømessig kvalitet

Detaljplanen skal legge til rette for at lokalsamfunnet skal kunne fungere utan for store ulemper som følge av besøksdrifta og at jordbruksdrifta skal kunne føregå trygt og effektivt. Detaljplanarbeidet skal legge til rette for god og trygg trafikkflyt både når det gjeld gåande, syklande og køyrande. Det må leggast til rette for ein oversikteleg situasjon som gjer det lett å orientere seg for dei besøkande. Ikkje minst skal detaljplanen legge til rette for eit veldrive besøkssenter med god oversikt over dei besøkande, funksjonell vare- og avfalshandtering og muligheit til å kunne utføre arbeidet i samsvar med arbeidsmiljølova og få til ei effektiv drift.

Detaljplanen skal legge til rette for energieffektive løysingar. Detaljplanen skal ta omsyn til lokale forhold som geologi, overflatevatn, grunnvatn, jordbruksdrift og lokal vegetasjon, dyre- og fugleliv. Detaljplanen skal legge til rette for ein bærekraftig materialbruk og bygningar med eit lågt karbonavtrykk minst på nivå med Vestland fylke sine krav.

f) Tiltaket sin verknad på, og tilpassing til, landskap og omgjevnader

Ornes betyr utstikkande nes og har ei markant plassering i Lustrafjorden. Stavkyrkja ligg lengst oppe på det neset, som peikar mot vest, like før fjellet blir markert brattare. Ornes er eit lokalsamfunn med eit levande jordbruk. Det er store kulturhistoriske verdiar i kyrkja og området rundt. Den valgte tomta ligg i god avstand til Urnes Stavkyrkje. Tomta markerer seg ikkje på noko vis korkje på kort eller lang avstand. Tomta er likevel godt synleg for dei som går opp til stavkyrkja fordi den ligg tett på vegen opp til stavkyrkja. Tomteanalysen konkluderte med at der er ei tålegrense for natur- og kultur og at arkitekturen må tilpasse seg landskapet.

Detaljplanarbeidet skal avklare korleis bygningar og anlegg skal få ei god landskapstilpassing. Detaljplanarbeidet vil avklare kva avgrensingar som må setjast for å få til dette. På same tid er det ønskeleg at detaljplanen ikkje blir for detaljert i forhold til plassering, høgder, utforming, uttrykk og materialbruk, men at den legg til rette for at dette kan avklarast gjennom ein arkitektkonkuranse. Detaljplanarbeidet vil bygge vidare på tomteanalysene.

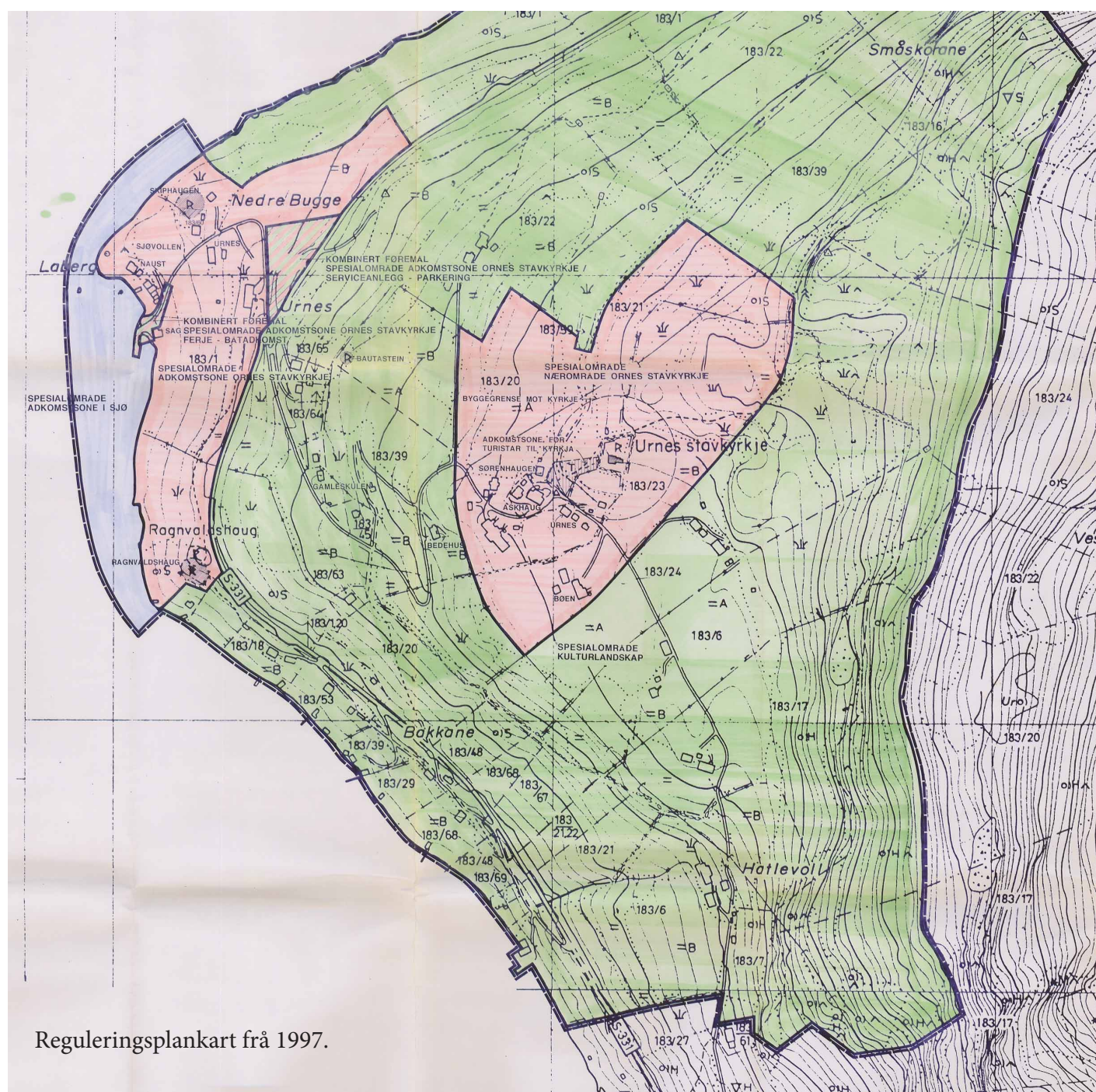
g) Forholdet til kommuneplanen, eventuelle gjeldande reguleringsplanar og retningslinjer, og pågåande planarbeide

Tomta er regulert gjennom reguleringsplanen for Ornes frå 09.04.1997. Formålet med reguleringsplanen er å sikre Ornes stavkyrkje verdige og vakre adkonsttilhøve og omgjevnader - i eit aktivt jordbrukslandskap. Planen er ikkje til hinder for tradisjonell landbruksdrift.

Den delen av tomta som er tenkt nytta til parkering og snuareal for buss, er sett av til kombinert føremål i Spesialområde atkomstzone Ornes stavkyrkje og serviceanlegg - parkering. Detaljplanområdet har ikkje tatt med heile arealet fordi ein ikkje har ønske om å auke tal parkeringsplassar på Ornes. Dette for å ikkje medverke til at talet på besøkande aukar.

Den delen av tomta som er sett av til besøkssenter og frukthage/bærhage er på omlag 3,5 mål er sett av til Spesialområde kulturlandskap landbruk. Dette er eit areale som ikkje vert dyrka, sett bort frå arealet der frukttrær står.

I kommuneplanen er heile det føreslegne detaljplanområdet avsett til følgande omsynssynar: omsynssone H570_01 Ornes Bevaringsverdig kulturminne. omsynssone H 530 Friluftsliv

Det er ingen registrerte kulturminner eller fornminner på tomten. Det er ikkje utført arkeologiske undersøkingar her tidlegare og slikt krav vil bli stilt. Det ligg nokre registrerte fornminner og bautaer utanfor planområdet, og desse kjem fram av kartet over. Detaljplanarbeidet skal avklare korleis ta nødvendig omsyn til desse, mellom anna at siktilinjer vert ivareteke. Som plankartet fortel, er det ei siktilinje som går over eksisterande parkeringsområde og ei ei siktilinje som tangerer det søraustre hjørnet av tomten.

Luster kommune held på med ein trafikkanalyse for Solvorn og Ornes og detaljplanarbeidet vil la dette arbeidet inngå som del av grunnlaget.

Ut over dette kjenner ikkje forslagsstillar til at det føregår anna planarbeide på Ornes.

h) Vesentlege interesser som vert råka av planinitiativet

Dei viktigaste interessene som vert råka av planinitiativet er grunneigar, gardbrukarar, lokalsamfunnet/grendalaget, Fortidsminneforeninga og veigeigar (Vestland Fylke).

Grunneigar vert råka sidan han må avstå noko areale for besøkssenteret.

Gardbrukarar vert råka fordi det er jordbruksdrift i området og dei besøkande oppheld seg på vegane gjennom området. Vegane vert nytta i samband med gardsdrifta.

Lokalsamfunnet vert råka sidan besøkssenteret vert liggande midt i deira lokalsamfunn. Om Besøkssenteret vert godt planlagt, vert det vonaleg ein ressurs for dei lokale.

Veigeigar vert råka sidan fylkesveg 5637 går igjennom planområdet. Dette inkluderer eit noverande kryss. Dette ligg tett opp mot parkeringsareale for besøkande og fortau/gangvegar som skal ta besøkande og innbyggjarar trygt gjennom området.

Fortidsminneforeninga vert råka fordi planområdet skal innehalde eit besøkssenter med parkeringsplass for besøkande til stavkyrkja.

i) Korleis samfunstryggleiken skal ivaretakast, mellom anna gjennom å forebygge risiko og sårbarheit

I samsvar med § 4-3 i plan- og bygningslova vert det stilt krav om at det ikkje skal byggast ut i usikre områder. Gjennom ei ROS-vurdering vil vi vurdere alle risikotilhøve som har innverknad på om arealet er eigna til planlagt formål, og eventuelt endringar i slike forhold som følgje av planlagt utbygging. I tillegg skal vurderinga vise om planframlegget representerer ei fare for omgjevnadane, og om omgjevnadane representerer ei fare for det regulerte området (to-sidig påverknad).

Analysen har som formål å gje ei overordna og representativ framstilling av risiko for tap av verdier knytt liv og helse, stabilitet og samfunnsverdier. Analysen inngår som ein del av grunnlaget for å godkjenne reguleringsplanen.

j) Kva berørte offentlege organ og andre interesserte som skal varslast om planoppstart

Riksantikvaren

Fylkesmannen Vestland, jordbruk

Fylkesmannen Vestland, kultur

Fylkesmannen Vestland, SSB

Vestland Fylke, kultur

Vestland Fylke, veg

Luster kommune

Sogn Brann og Redning

SIMAS

Fortidsminneforeningen

Forum for natur og friluftsliv, Sogn og Fjordane

Sogn og Fjordane Turlag

Sogn og Fjordane Bondelag

Naboar

Grendalaget for Ornes

Kyrkja i Luster

Ulike råd i Luster kommune, eldreråd, råd for funksjonshemma, ungdomsrådet

Lustrabåtane

Visit Sognefjord

NVE, region Vest

Luster Energi

Sognernett

k) Prosessar for samarbeide og medverknad frå berørte fagmyndigheiter, grunneigarar, festarar, naboar og andre råka

Forslagsstillar meiner at gode prosessar for samarbeide og medverknad er grunnleggande for å få til eit godt besøkssenter.

Det er oppretta kontakt med grunneigar Ole Inge Skagen og det vil bli tett kontakt med han gjennom heile planarbeidet. Det er halde fleire møte i samband med arbeidet med å velge tomt.

Det er oppretta ei samarbeidsnemnd med medlemmer frå Ornes Grendalag, Fortidsminneforeninga, Luster kommune og Sogn og Fjordane Fylkeskommune (Vestland Fylke). Samarbeidsnemnda skal følge planarbeidet.

Det vil bli kalla inn til folkemøte på Ornes med informasjon om planarbeidet ved oppstart av planarbeida. Det vil kunne bli invitert til fleire folkemøte etter behov.

Forslagsstiller vil stiller seg til disposisjon for kommunestyre og kan gjerne informere om planene for dei.

l) Vurdering av om planen er omfatta av forskrift om konsekvensutgreiingar, og korleis krava i tilfelle vil kunne ivaretakast

Ny forskrift om konsekvensutgreiingar fekk verknad frå og med 1. juli 2017. Formålet med forskrift om konsekvensutgreiingar er å sikre at omsynet til miljø og samfunn vert ivareteke i samband med førebuinga av planarbeidet, og når det vert tatt stilling til, om og på kva vilkår tiltak kan gjennomførast. Dette notatet sine vurderingar er bygd på Kommunal- og moderniseringsdepartementet si veiledningsnotat - Konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven (kommentarutgave) frå juli 2017.

Forskriften § 6 angir kva planar etter plan- og bygningslova som alltid skal handsamast etter forskriften. Bokstav a) er arealplanar og bokstav b) er reguleringsplanar som kjem fram av forskriften sitt vedlegg I. Gjeldande planarbeide vert ikkje fanga opp av forskriften § 6.

Forskriften § 8 angir planar der det vert krevd ei nærare vurdering av om konsekvensutgreiingsplikt vert utløyst. Bokstav a) omfattar reguleringsplanar for tiltak i vedlegg II. Untak frå dette er reguleringsplanar der det konkrete tiltaket er konsekvensutgreia tidlegare og der reguleringsplanen er i samsvar med denne tidlegare planen. Tiltaket gangveg/fortau vert fanga opp av Kapittel 10. INFRASTRUKTURPROSJEKTER e) i. Bygging av veier og tiltaket besøkssenter med parkeringsanlegg vert fanga opp av Kapittel 11. ANDRE PROSJEKTER j) Bygg til almennyttige formål.

Reguleringsplanar for tiltak som vert omfatta av vedlegg II, må vurderast ut nærare etter § 10 for å avklare om planen kan få vesentlege verknader for miljø og samfunn. Dei opplysningar som forslagsstillar skal gjere greie for kjem fram under §9 og her er det bokstav a) tiltakets fysiske eigenskaper og lokalisering og bokstav b) miljøverdier som antas å bli vesentleg berørt og som krev særskilde omsyn -som er relevant.

I forhold til untaket i § 8 som omhandlar tiltak som er konsekvensutgreia i ein tidlegare plan og der reguleringsplanen er i samsvar med den tidlegare planen, er dette ei aktuell problemstilling for arealet der det eksisterande parkeringsanlegget ligg. I føresegnene for reguleringsplanen for Ornes frå 1997 står det: "Formålet med reguleringsplanen er å sikre Ornes stavkyrkje verdige og vakre adkonsttilhøve og omgjevnader - i eit aktivt jordbrukslandskap. Det kombinerte formålet "Spesialområde atkomstzone Ornes stavkyrkje/serviceanlegg - parkering" vil bli vidareført i den nye detaljplanen, eventuelt med ei justering av namnet på formålet. Detaljplanarbeidet vil og vurdere behovet for eventuelle utbetringstiltak i forhold til landskap og trafikktryggleik. Forskrift for konsekvensutgreiing kom i 2009 og det var såleis ikkje krav om konsekvensutgreiing då reguleringsplanen for Ornes vart vedteken. Likevel kan ein legge til grunn at det vart gjort grundige vurderingar av landskap og trafikkale tilhøve av forslagsstillar Luster kommune sidan dette var eit sentralt formål for planen. Samarbeidet med Riksantikvaren var alt på dette tidspunktet tett og godt. Det var i denne perioden eit stort fokus på kulturlandskapet kring stavkyrkja og for skjøtsel av dette. I samsvar med §8 a) i forskrift frå 2017 vil det etter vår vurdering ikkje vere nødvendig med ein konsekvensutgreiing for dei deler av detaljplanen der føremålet vert vidareført.

For resten av detaljplanområdet, som i gjeldande plan ligg i "Spesialområde - kulturlandskap - landbruk", vil det etter vår vurdering å bli å sjå på som ei utviding av eksisterande formål "Spesialområde atkomstzone Ornes stavkyrkje/serviceanlegg - parkering". Problemstillinga vert då om storleiken på endringen, sett i forhold til gjeldande plan, vert difor ikkje ei vesentleg endring og at det såleis ikkje vert krav om konsekvensutgreiing av området.

Tomta for besøkssenteret er på 3,5 mål + areal til fortau/gangveg på omlag 1 mål -av eit reguleringsformål på omlag 790 mål, det vil seie ei utviding på under 1%. Besøkssenteret har eit romprogram med ei ramme på omlag 800 m² BRA, noko som utgjer ein enno mindre del av det totale arealet for formålet. Storleiken på endringen, sett i forhold til gjeldande plan er såleis avgrensa i forhold til areale. Storleiken på endringen er og liten sett i forhold til at det er ei utviding av eit eksisterande formål og at dette formålet skal løyse problemstillingar som vedkjem sjølv utgangspunktet for at reguleringsplanen vart laga: "Formålet med reguleringsplanen er å sikre Ornes stavkyrkje verdige og vakre adkonsttilhøve og omgjevnader - i eit aktivt jordbrukslandskap. Planen er ikkje til hinder for tradisjonell landbruksdrift." Så sjølv om det konkrete arealet som her er omtale ligg innanfor formålet "Spesialområde kulturlandskap. Landbruk." så grensar det inntil formålet "Spesialområde atkomstzone Ornes stavkyrkje/serviceanlegg - parkering" -som er formålet som arealet skal endrast til.

I tillegg må det, som nemd innleiingsvis i dette kapittelet, gjerast sjølvstendige vurderingar av om tiltaket besøkssenter med parkeringsanlegg - og tiltaket gangveg/fortau- kan få vesentlege verkander for miljø og samfunn, jamfør § 9 og § 10. Dette er gjort vidare i dette planinitiativet med utgangspunkt i plantemaene landbruk, landskap, stavkyrkja sine ouv-ar og friluftsområde. Vi har valgt å vurdere begge tiltaka fortløpande under kvart tema. Trafikkavvikling vil bli eit sentralt tema i planomtalen, og arbeidet vil syne til Luster kommune sitt utgreiingsarbeide omkring temaet som er sett i gang. Detaljplanarbeidet vil kun løyse lokale problemstillingar knytt opp mot besøkssenteret. Detaljplanarbeidet vil avklare om det er mogleg å få plass til oppstillingsplassar for buss innanfor detaljplanområdet, eller om dette og må løysast utanfor planområdet.

Vurdering av ulemper for landbruket i området

Landbruksnæringa er den viktigaste næringa på Ornes ved sida av reiseliv og båtbygging. Landbruket omfattar grasproduksjon, mjølkeproduksjon, sauehald, hjortefarm og bær- og fruktproduksjon. Fleire av bøndene har anna arbeide ved sida av eller driv med fleire ulike produksjonar i kombinasjon med reiseliv. Nokre av gardane vert forpakta bort og ein god del av bustadhusa vert nytta som feriebusstader. Landbruksdrifta er avgjerande for at kulturlandskapet omkring stavkyrkja skal haldast ved like og ikkje gro att. Det er difor viktig at reguleringsarbeidet gjer vurderingar av korleis gjere ulempene for landbruket minst mogleg og korleis legge til rette for eit levande landbruk.

Arealet der besøkssenteret er tenkt plassert ligg inntil vegkrysset der fylkesveg 5637 går mellom Skjolden og Kinsedal, og mellom Ornes ferjeleie og Ornes stavkyrkje. Arealet er sett av til LNF formål i kommuneplanen. Det ligg inneklemt mellom fylkesvegtraseane, og er såleis avskore frå resten av landbruksarealet, med unntak av i sør. På oppsida av fylkesvegen som går opp til stavkyrkja, ligg det fritidsbusstader, busstader og det gamle skulehuset. Største delen av arealet som er sett av til besøkssenteret er ulendt og vanskeleg å dyrke, og er i dag delvis attgodd fordi det ikkje har nokon bruksverdi for bonden fordi det er for lite til å kunne nyttast som beite. I sør grensar arealet mot ein frukthage og arealet inkluderer ei rekke med frukttrær og desse skal inngå som del av «Orneshagen» som er eit utstillingsvindaue for lokal frukt- og bær dyrking.

Fortidsminneforeninga har hatt tett dialog med grunneigar og gardbrukar Ole Inge Skagen for å finne eit egna areale og som er til så liten ulempe som mogleg for gardsdrifta. Det aktuelle arealet er etter framlegg frå Ole Inge Skagen. I det vidare detaljplanarbeidet, må det takast omsyn til vassårer, brønnar og veier i grunnen. Det ligg ein dam for oppsamla vatn nede ved fjorden under planområdet og dette arealet er eigd av same grunneigar.

Besøkssenteret vil ikkje få vesentlege verknader for landbruket fordi arealet som vert omdisponert til dette har liten verdi som produksjonsareale. Arealet ligg for seg sjølv mellom øvre og nedre del av fylkesvegen og vil difor ikkje vere til hinder for drifta av frukthagen i dei tilgrensande areala mot sør eller for drifta av frukthagen på nedsida av fylkesvegen. Fortau/gangveg vil ligge langs eksisterande vegareale og verknadene for landbruket vert små fordi det ikkje vert ein barriere mot landsbruksareale i produksjon, enten det vert liggande på oppsida av parkeringsplassen eller på nedsida av fylkesvegen i forhold til besøkssenteret. Landbruk vil bli eit tema detaljplanarbeidet og problemstillingane vil bli vurdert nærare her.

Verknader for landskapet

I forkant av planarbeidet vart det gjennomført ein tomteanalyse av fire ulike tomter, 1. ved vegkrysset, 2a eksisterande parkeringsplass, 2b på oppsida av fylkesvegen i 3. ved ferjeleiet. Den valgte tomta ved vegkrysset ligg ikkje på nokon framskoten plass og ligg i god avstand frå Ornes Stavkyrkje. Tomta ligg utanfor formålet «Spesialområde nærområde Ornes stavkyrkje» og det er ikkje sikt mellom tomta og stavkyrkja. Tomta ligg og i god avstand frå fjorden og strandsona med alle dei problemstillingar dette medfører.

Tomteanalysen vart gjort med utgangspunkt i eit volum på 800 m² og konkluderte med at tomta er eit godt utgangspunkt for å få til eit besøkssenter som underordnar seg landskapet og stavkyrkja, dette med utgangspunkt både i tomta si form og plassering. Tomta er forma som eit amfi med ei forsiktig bue -og det ligg difor til rette for eit avdempa bygningsvolum som kan byggast delvis inn i eller trappast av i forhold til terrenget. Med ein høgdeskilnad på 1-3 etasjer mellom fylkesvegtraseane, ligg det godt til rette for ein bygning som over fleire plan og som delvis kan ligge under bakken. Tomta ligg plassert sida av neset på kote 35, medan stavkyrkja ligg på kote 120 inntrekk på ei flate på toppen av neset. Ein bygning på to-tre etasjer vil difor ikkje ruve i landskapet. Detaljplanarbeidet vil med utgangspunkt i tomteanalysen arbeide vidare med overordna prinsipp som sikrar at besøkssenteret underordnar seg landskapet. Det kan omfatte fargar og materialbruk. Det er viktig å ikkje lage fordetaljerte føringar på form, høgder og plassering som avgrensingar mulighetene for å få til eit godt arkitektonisk grep.

Det ligg fornminner på tre stader utanfor planområdet. To av dei tre siktlinjene mellom fornminna ligg innanfor detaljplanområdet, men så høgt over tomta at det er vanskeleg å sjå føre seg at bygningen kan kome i vegen for desse. Dette vil bli nærare illustrert gjennom detaljplanarbeidet. Det vil bli gjennomført ei arkeologisk utgreiing før planarbeidet vert gjennomført.

Detaljplanarbeidet skal avklare korleis fortau/ gangveg mellom parkeringsanlegg og besøkssenter skal løysast. To alternativ vil bli vurdert, eitt som går på oppsida av parkeringsplassen før det kryssar fylkesvegen opp til kyrkja og eitt som går på nedsida av besøkssenteret før ein kryssar fylkesvegen til Kinsedal og kjem over til besøkssenteret. Verknaden på landskapet blir liten enten det blir den eine eller den andre løysingafordi det ligg godt til rette for etablering av fortau utan dei store inngrepa.

Terrengforma med skråning og amfi er eit godt utgangspunkt for å kunne få til eit besøkssenter som underordnar seg landskapet. Med dei premissene som er lagt til grunn i denne vurderinga, vil verknaden av eit besøkssenter ikkje bli vesentleg. Fortau/gangveg vil heller ikkje gje vesentlege verknader for landskapet fordi dette kan etablerast utan store inngrep i landskapet. Landskap vil bli eit sentralt tema i reguleringsarbeidet.

Verknader for stavkyrkja sine OUV-ar og andre fornminne

Det er store kulturhistoriske verdier knytt opp mot stavkyrkja og nærområdet rundt.

Unesco sine kriterier for Urnes stavkyrkje eine OUV-er:

Kriterium (i): representerer et mesterverk av menneskelig skaperevne: Begrunnelse: "The Urnes Stave Church is an outstanding example of traditional Scandinavian wooden architecture. It brings together traces of Celtic art, Viking traditions and Romanesque spatial structures. The outstanding quality of the carved décor of Urnes is a unique artistic achievement."

Kriterium (ii): representerer en viktig utveksling av menneskelige verdier, innenfor et visst tidsrom eller i en viss del av verden, når det gjelder utvikling innen arkitektur eller teknologi, monumentalkunst, byplanlegging eller landskapsutforming: Begrunnelse: "The stave churches are representative of the highly developed tradition of wooden buildings that extended through the Western European cultural sphere during the Middle Ages. Urnes is one of the oldest of the Norwegian stave churches and an exceptional example of craftsmanship. It also reveals the development from earlier techniques and therefore contributes to the understanding of the development of this specific tradition."

Kriterium (iii): er et unikt, eller i alle fall eksepsjonelt, vitnesbyrd om en kulturtradisjon eller en sivilisasjon som er levende eller som har forsvunnet: Begrunnelse: "Urnes Stave Church is an ancient wooden building and is outstanding due to the largescale reuse of both decorative and constructive elements originating from a stave church built about 7 one century earlier. It is an outstanding example of the use of wood to express the language of Romanesque stone architecture."

Riksantikvaren presiserte i møte at Unesco sine OUV-er i første rekke er knytta til stavkyrkja og kyrkjegarden, men og fornminner i området nede ved fjorden (sjå vedlagt referat frå møte med RA).

Korkje besøkssenter eller fortau/gangveg vil få vesentlege verknadar for stavkyrkja sine OUV-verdiar. Dette fordi det ligg godt til rette for at tiltaka vil underordne seg kulturlandskapet. Tiltaka vil dessutan ligge i god avstand frå stavkyrkja og kyrkjegarden og vil ikkje påverke stavkyrkja og kyrkjegarden direkte. Besøkssenteret har som formål å dempe verknadene dei 21 000 besøkande i året har på stavkyrkje og lokalsamfunn, ved at trafikken opp til stavkyrkja og klyngetunet vert styrt og avgrensa. Besøkssenteret vil formidle informasjon om verdsarvminnet sine OUV-ar. Det vil og bli formidla informasjon til dei besøkande om korleis ta omsyn til desse. Alt dette vil styrke sikkerheiten til stavkyrkja både i forhold til tilsikta og utilsikta uønska hendingar. Eksisterande parkering ved fylkesveg vil bli vidareført og det er eit mål at dei besøkande som er i stand til det skal gå frå ferjeleiet eller frå parkeringsplassen og opp til stavkyrkja. Besøkssenteret vil ligge i god avstand frå fornminna ved fjorden og vil ikkje ligge innanfor siktlinjene mellom desse.

Verknader for friluftslivet

Detaljplanarbeidet skal på eit overordna plan avklare korleis nærområdet vert nytta til friluftsliv. Reguleringsplanen for Ornes frå 1997 er sett av til omsynssone for friluftsliv. Ornes er eit flott område å opphalde seg på for gåande og syklande. Det ligg til rette for fine lokale turar, men og for flotte fjellturar. Arealet som er sett av til besøkssenter og fotau/gangveg vert i dag ikkje nytta til friluftsliv og det er i liten grad eigna til det. Detalplanområdet har ingen sjølvstendig verdig som friluftsområde, men vil kunne fungere som ein inngangsportal for dette. Eit besøkssenter og fortau/gangveg vil ikkje få vesentlege verkander for friluftslivet på Ornes.

Samla vurdering av om tiltaket får vesentlege verknader for miljø og samfunn

Vurderingane som er gjort av tiltaka besøkssenter og fortaum/gangveg i medhald av § 9 og § 10 i forskrift om Konsekvensutgreiing frå 2017 -syner at eit besøkssenter og fortau/gangveg ikkje vil gje vesentlege verknader for sentrale plantema som landbruk, landskap, stavkyrkja sine OUV-ar og omsynssona for friluftsområde. Verknadene for miljø og samfunn vert difor heilt avgrensa. Besøkssenteret vil saman med ei betre utforming av eksisterande parkeringsanlegg og eit godt samband mellom desse gjere det tryggare for gåande og syklande. Besøkssenteret vil bli ein portal inn området for stavkyrkja og tilby nødvendige fasilitetar og informasjon til dei besøkande. Det vil og styrke stavkyrkja sine OUV-ar ved å formidle informasjon om stavkyrkja, kulturlandskapet og lokalsamfunnet ho er ein del av. Ikkje minst vil det medverke til å sikre stavkyrkja sine OUV-ar.

Detaljplanen vil vidareføre formålet "Spesialområde atkomstsone Ornes stavkyrkje/serviceanlegg - parkering" i eksisterande reguleringsplan, eventuelt med eit justering av formålsnamnet. Formålet vil bli utvida noko inn "Spesialområde Kulturlandskap. Landbruk.", men endringen vil i storleik bli mindre enn 1 % av det totale arealet som er sett av til formålet. Tiltaket fortau/gangveg ligg delvis innanfor dagens formålsavgrensing for "Spesialområde atkomstsone Ornes stavkyrkje/serviceanlegg - parkering" og i det utvida arealet vil det vere eit mindre tiltak langs eksisterande fylkesveg. Dette opnar og opp for eit untak for krav om konsekvensutgreiing.

Konklusjonen er at etablering av tiltaka besøkssenter og fortau/gangveg innanfor det aktuelle detaljplanområdet ikkje får vesentlege verknader for miljø og samfunn og at konsekvensutgreiing etter plan- og bygningslova difor ikkje er nødvendig. Det er likevel viktig å streke under at landbruk, landskap, stavkyrkja sine OUV-ar vil bli grunndig vurdert som eigne tema i detaljplanarbeidet, i lag med trafikkavvikling. I forhold til det siste, vil utfordringane knytt opp mot dei periodevis høge besøkstala for Ornes stavkyrkje, ikkje bli løyst innanfor detaljplanområdet.

Med venleg helsing
Arkitektkontoret 4B

Heidi-Kathrin Osland
Sivark MNAL

95 27 16 06
Trolladalen 30, 6856 Sogndal
post@arkitektkontoret4b.no

Vedlegg: Framlegg til planavgrensing
 Notat frå møte med Riksantikvaren 14.06.2019